molio sluoksnis, greičiausiai susiformavęs tiesiant kelią. Kultūrinio sluoksnio, kurį būtų galima sieti su gynybiniu grioviu, neaptikta. Kasinėjimus teko nutraukti dėl perkasą užliejusio gruntinio vandens.

Šurfai buvo išdėstyti lygiagrečiai dabartiniam keliui, šalia drenažo griovio. Dalis jų išmatuoti saugomoje archeologinio paminklo teritorijoje. Aštuoniuose šurfuose (22, 23, 28, 34–36, 40, 41) 0,2–1,4 m gylyje aptiktas juodos maišytos žemės sluoksnis, kuriame rasta daug grublėtos keramikos fragmentų, 2 verpstukai, lankinė segė trumpa kojele. Keliuose šurfuose atsidengė stulpaviečių kontūrai, rasta nuo karščio perdegusių akmenų. Kasinėjimų metu nustatyta, kad viršutinė kultūrinio sluoksnio dalis suardyta vykdant žemės ūkio darbus.

Surinkta archeologinė medžiaga leidžia Lepelionių piliakalnio papėdės gyvenvietės kultūrinį sluoksnį datuoti I tūkst. antrąja puse. Kartu būtina patikslinti jo paplitimo ribas, nes nemaža papėdės gyvenvietės dalis nepatenka į šiuo metu nustatytą archeologijos paminklo teritoriją. Intensyvus kultūrinis sluoksnis aptiktas į V bei R nuo piliakalnio.

THE SETTLEMENT AT THE FOOT OF LEPELIONYS HILL FORT

In 2006 a total area of 86 m^2 was excavated in the vicinity of the Lepelionys hill fort site. A layer of mixed black soil, which contained an abundance of pottery sherds with rough surfaces, 2 spindles, and a crossbow brooch with a short foot, was discovered at a depth of 0.2–1.4 m in 8 test pits (22, 23, 28, 34–36, 40, 41). In several test pits, posthole contours were unearthed and stones that had cracked from heat were found. Judging from the finds that were found, the settlement dates to the 2nd half of the 1st millennium.

ŠARNELĖS PILIAKALNIO PAPĖDĖS GYVENVIETĖ

Bronius DAKANIS

2006 m. kovo mėnesį kartu su KPD Telšių teritorinio padalinio vyriausiuoju valstybiniu inspektoriumi Antanu Eičiu žvalgant darbų vietą Šarnelės kaime, rekonstruojamo Telšių–Alsėdžių–Barstyčių–Skuodo kelio ruožo (26,84–30,73 km) P–PV pakraštyje aptikta kultūrinio sluoksnio su degusiais židinių akmenimis pėdsakų. Rasta akmeninių trintuvų fragmentų (židinių akmenų), lipdytų puodų lygiu paviršiumi, šukių su grublėtumo žymėmis, kauliukas. Buvo rastos ir kelios žiestų puodų šukelės su horizontalių linijų ornamentu. Daugiau kaip 100 m ilgio ruože tarp upelių pralaidų kelyje ties radimviete – kalvele – rekonstrukcijos darbai buvo sustabdyti ir numatyti žvalgomieji archeologiniai tyrimai. Tokie tyrimai numatyti ir abipus kelio esančioje kalvoje, vadinamoje Ilgakalniu. Pasinaudojant šio kelio rekonstrukcijos darbais, nuspręsta rekultivuoti kalvoje iškastas žvyrduobes. Kadangi Ilgakalnis yra šalia Šarnelės piliakalnio su papėdės gyvenviete (A 816KP), joje galėjo būti įrengtas kapinynas. Be to, kalva, kaip ir aptikta archeologinė radimvietė patenka į piliakalnio apsauginę zoną bei Žemaitijos nacionalinio parko teritoriją.

2006 m. birželio mėnesį IĮ „Senų senovė“ žvalgomuosius archeologinius tyrimus

Šarnelės kaime vykdė trijose vietose: radimvietėje, priešais radimvietę kitoje Alsėdžių–Barstyčių kelio pusėje (Š–ŠR) ir vienoje iš Ilgakalnio kalvų (į P nuo kelio).

Ilgakalnio kalvoje ištirti trys plotai: du 2x2 m dydžio archeologiniai šurfai ir 2x5 m dydžio perkasa (14 m^2 bendras plotas), archeologinių radinių neaptikta. Kalva labai apnaikinta šalia įrengus karjerą (tarp piliakalnio ir tirtosios kalvų buvusi viena Ilgakalnio kalva nukasta visiškai).

Rekonstruojamo kelio Š–ŠR pakraštyje (suprojektuoto kelio griovio vietoje) ištirti 7 archeologiniai šurfai: šeši 1 m^2 dydžio ir vienas, tirtas kalvelės PR papėdėje, šalia šurfo 7 (kuriame buvo pastebėta kultūrinio sluoksnio požymių) – 2x2 m dydžio (bendras 10 m^2 plotas). Išlikusio kultūrinio sluoksnio neaptikta. Jis, be abejo, sunaikintas tiesiant Žemaičių Kalvarijos–Barstyčių kelią. Suprojektuotas rekonstruojamo kelio griovys patenka į kelio buvusio griovio vietą.

Rekonstruojamo kelio P–PV pakraštyje, suprojektuoto griovio vietoje ties radimviete pradžioje ištirti 4 plotai: trys 2x5 m dydžio perkasos 1–3 ir 2x2 m dydžio šurfas. Tirtose perkasose išlikusio ištisinio kultūrinio sluoksnio nerasta – kalvelės viršuje jis nuartas. Perkasoje 1 (ŠV) aptiktas židinys (1) ir dvi duobės (1 ir 2), perkasoje 2 – du židiniai (2 ir 3) ir duobė (4), o perkasoje 3 – dar vienas židinys (4). Šurfe, tirtame į ŠV nuo perkasos 1 esančioje įduboje, aptiktas apie 1 m storio kultūrinis sluoksnis (didžioji sluoksnio dalis šurfe buvo sunaikinta neseniai iškasus čia neaiškios paskirties duobę). Kultūriniame sluoksnyje aptikta daugybė degusių akmenų, kurie sudarė beveik ištisinį sluoksnį su molio sluoksnio intarpais (be abejo – buvusio molio tinko). Šurfe aptikta lipdytų puodų šukių grublėtu paviršiumi ir geležies gargažė. Spėjama, kad čia galėjo būti gamybos vieta, nes rasta minėta gargažė, o tirtose perkasose aptikti židiniai visai kitokios konstrukcijos. Be to, šioje vietoje buvęs žemės paviršius ypatingas – jis tarp perkasos 1 ir šurfo 3–4 m ilgiu pažemėja net maždaug per 1 m.

Kad rekonstruojant kelią nebūtų sunaikinti šalia ištirtų perkasų išlikę židiniai ar stulpavietės, jų aplinka buvo ištirta beveik iki R–PR pralaidos projektuojamo kelio griovio vietoje (iš viso apie 175 m^2 plotas). Tirta dar ir 5 m ilgio griovio vieta į V–ŠV nuo perkasos 1, ieškant žemesnėje vietoje (šurfo 1 aplinkoje) išlikusio kultūrinio sluoksnio, kurio nebepalies suprojektuoto griovio kasimo darbai, ribos. Tiriant minėtą plotą, tarp perkasų 1 ir 2 bei į PR nuo perkasos 2 aptiktos dar dvi duobės (3 ir 5), o į ŠV nuo perkasos 3 – stulpavietė.

Tiriant perkasas ir jų aplinką aptikti unikalios konstrukcijos židiniai 1–3. Jie buvo 0,95–1–1,15 m skersmens, apie 30 cm gylio įžemyje, stačiais šonais, su apie 30 cm skersmens ir maždaug tokio pat gylio apskritais įgilinimais dugno centre, kaip spėjama, skirtais ilgiau išsaugoti žarijas arba puoduose išlaikyti karštus produktus. Stulpavietė buvo apie 20 cm skersmens paviršiuje ir 40 cm gylio. Židiniuose ir duobėse rasta degusių akmenų, molio tinko gabalų ir lipdytų puodų šukių grublėtu paviršiumi. Spėjama, kad daugybė molio tinko gabalų ir gabalėlių, rastų židinyje 1, yra nuo jo duobės tinkuotų šonų.

Rekonstruojamo Telšių–Barstyčių–Skuodo kelio ruože ištyrus apie 200 m^2 bendrą plotą, paaiškėjo, kad kalvelėje, esančioje Šarnelės ir jos kairiojo intako santakoje, Šarnelės kairiajame, o intako dešiniajame kran-

tuose, abipus Barstyčių–Žemaičių Kalvarijos kelio yra nežinoma papėdės gyvenvietė, kurią būtina įrašyti į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą. Pagal aptiktus radinius – grublėtąją bei žiestą keramiką – papėdės gyvenvietė datuojama I tūkst. antrąja puse – II tūkst. pradžia. Atsižvelgiant į tyrimų duomenis, nuspręsta, jog Ilgakalnio kalvos rekultivavimo darbus, išsaugant jos liekanas, galima vykdyti. Taip pat galima formuoti suprojektuotą rekonstruojamo Telšių–Skuodo kelio griovį Š–ŠR pakraštyje, aptiktos papėdės gyvenvietės kalvelėje. Formuoti suprojektuotą griovį šio kelio P–PV pakraštyje leidžiama ištirtame papėdės gyvenvietės plote (t. y. tarp pažymėtų kelio piketų 288+20 ir 288+90). Toliau į ŠV nuo kelio piketo 288+90 iki piketo 289+00 žemės paviršiaus griovio vietoje judinti negalima – giliau yra išlikęs gyvenvietės kultūrinis sluoksnis. Sprendžiant pagal atžymas ant piketų, griovio projektuojamo gylio nuo būsimo asfalto viršaus užtenka be papildomo grunto toje vietoje nukasimo.

THE SETTLEMENT AT THE FOOT OF ŠARNELĖ HILL FORT

In 2006 in surveying a work site in a segment of the Telšiai–Alsėdžiai–Barstyčiai–Skuodas road (26.84–30.73 km) that is being rebuilt in Šarnelė village, a cultural layer with burnt stones from cooking pits was discovered on the S–SW edge of the road as well as quern stone fragments, animal bones, and sherds of smooth hand built pots and rough thrown pots. At the location of the planned ditch on the SW edge of the road, storage pits, cooking pits, and postholes were found in a total area of about 175 m^2. The discovered settlement at the foot of the hill dates to the 2nd half of the 1st millennium – early 2nd millennium.

LAZDININKŲ (KALNALAUKIO) SENOVĖS GYVENVIETĖ

Julius KANARSKAS, Donatas BUTKUS, Algimantas MERKEVIČIUS

Lazdininkų (Kalnalaukio) senovės gyvenvietė (Kretingos r.) aptikta 1991 m. KM archeologinės ekspedicijos metu. Jos kultūrinis sluoksnis randamas saugomos Lazdininkų (Kalnalaukio) kapinyno (A 1708) teritorijos ŠR dalyje, apie 5 ha dydžio plote (1 pav.). Čia 1991–2003 m. ištirta 120 stulpaviečių, židinių ir nenustatytos paskirties duobių, akmenų konstrukcijų, surinkta pavienių radinių (žr. *ATL 1990 ir 1991 metais*, V., 1992, t. I, p. 39–41, 81–85; *ATL 1992 ir 1993 metais*, V., 1994, p. 138–145; *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 98–100; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 119–120; *ATL 2002 metais*, V., 2002, p. 118–119; *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 30–31). Šioje teritorijoje aptikta ir senovės gamybos vietai būdingų pėdsakų – šlako, gargažių, o 2000 m. ištirtos geležies lydimo krosnelės (rūdnelės) liekanos. Preliminari rūdnelės radiokarbono data – 2340±60 (IV–III a. pr. Kr.), o netoli buvusios stulpavietės 82 – 1843±50 (II–III a.) (tyrimai atlikti 2002 m. Taline, Estijoje).

2006 m. senovės gyvenvietės tyrimus tęsė bendra KM ir VU archeologinė ekspedicija. Nustatyta, kad tiriamoje perkasoje 41 senovės gyvenvietės kultūrinio sluoksnio perarta viršutinė 24–44 cm storio dalis sunaikinta